

ЕПТОЛОГІЯ, ЇЇ ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ

Оніщенко Н.А. (Харків)

Активні дослідження багатослівних цитатних одиниць, що актуалізують у мовній свідомості постать автора, - епонімів – зумовлено тим, що вони зберігають та відтворюють інформацію про культуру певного народу, а також пояснюють особливості культурного та національного світобачення та комунікативних традицій. Термін «ептонім» введено в науковий обіг Л.П. Дядечко, яка пояснює його необхідність браком наявного термінологічного апарату для дослідження слів та виразів з «печаткою авторства», а також недостатніми дериваційними спроможностями традиційних термінів «крилаті слова» (Г. Бюхманн), крилаті вислови / вирази, крилаті одиниці (С.Г. Шулежкова), крилаті фрази (Я.А. Баран, О.Д. Райхштейн), фразеологічні цитати, літературні цитати (А.П. Коваль, В.В. Коптілов).

Продуктивність запропонованої термінологічної моделі та її дериваційні потенції уможливають утворення термінологічного гнізда, необхідного для адекватного опису ептонімічного фонду мови: ептонімія – явище набуття словом або виразом усталеності із збереженням «печатки авторства» в семантичній структурі; ептонімічний – усталений, цитований; ептонімічність – наявність у слова або виразу здатності виступати крилатим; ептоніміка – сукупність ептонімів певної мови; ептонімізація – процес перетворення слова або виразу у крилате; деептонімізація – процес втрати словом або виразом статусу крилатого та поступовий перехід до загальнофразеологічного фонду. Дисципліна, що вивчає ептоніми, отримала назву ептологія, а наука, що займається теорією та практикою складання ептонімічних словників, – ептографія [Дядечко, с. 140-141].

Об'єктом ептології у ширшому сенсі є власне крилаті вирази, цитати-ремінісценції, прислів'я, байки, афоризми, максими, лозунги, кліше, штампи, канцеляризми, порівняння, кліше, сентенції, питання, жартівливі репліки порівняння та ідіоми [Дядечко; Шулежкова]. Інтегральними характеристиками цих одиниць, що об'єднують їх до класу ептонімів, є усталеність,

відтворюваність як наслідок функціонування чинника прецедентності тексту-джерела; відомість тексту-джерела (навіть фіктивна); образність, експресивність, відносна лаконічність.

Предметом ептології наразі може вважатися їх генетичні характеристики (напр. залежність від біблійного, міфологічного, народного, історичного, політичного або літературного походження), структурно-функціональні, інформаційні (гномічні або характеризуючі), динамічні (де- або реептонімізація) ознаки.

Останніми роками вивчалися структурні, функціональні характеристики, дериваційні спроможності, жанрово-стилістичний потенціал, інтертекстуальні зв'язки ептонімів. Однак особливої актуальності набуває лінгвокультурологічний аспект, який висвітлює ептонім як об'єктиватор певних концептів, у тому числі концепту автора, та дозволяє визначити вплив концептосфери народу на ептонімічні характеристики.

Література:

1. Дядечко Л. П. Крылатые слова как объект лингвистического описания: история и современность / Л. П. Дядечко. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2002. – 290 с. 2. Шулежкова С. Г. Крылатые выражения русского языка, их источники и развитие / С. Г. Шулежкова. – М. : Азбуковник, 2001. – 288 с.